

اوریجان ثانی

میگزین

مشاہیر کمراز

سنگہ بی بی، سلطان العارفین شیخ حمزہ مخدوم، خواجہ حسن قاری، شیخ احمد چوگلی، میرہ بی بی، شوگہ ریوش تہ رحم صائب سوپوری۔ یہ مضمون پھر رشید نازی نے اٹھک۔

موتی لال ساقی نے پھر کمراز کو لیلا گوتمہ مقالہ تحریر کوزمٹ تہ بین منتر چھ کمراز کی پرمشہور لیلا گو آفتاب جو باسکر تہ نیل کٹھہ شرما ژارنہ آہتر۔ بیم دوشوے آس ڈب ووگر گاندربل گاہکو۔

ژورم تہ آخری مقالہ چھ کمراز کی رئیس، بین منتر خواجہ عبدالصمد کرمٹیل، خواجہ صفدر علی قاسمی (گنڈ خواجہ قاسم)، تہ خواجہ عبدالصمد پنڈت قابل ذکر رئیس۔ بیم لیکھ لکھن وول چھ نشاط انصاری۔

مشاہیر کمراز کس تہ بیس شمارس منتر چھ کمراز کین فارسی گو شاعرن، بزیمہ منثوی نگارن، بزلیہ شاعرن، خوشنویسن، سپاہ سالارن تہ مجذوبن ہند تڈ کر۔ یہ شمار سپد 1978ء شائع۔

مشاہیر کمراز ک ژورم جلد اوس امہ کتابی سلسلگ آخری شمار تہ پتہ آوادبی مرکز کمراز کہ امہ ساونیرک ناوبدلہ تھہ ”پڑو“ تھاونہ۔ بیٹیکو از تا متھہ کہہ (۳۱) شمار شائع آے کر۔ مشاہیر کمراز کہ ژورم جلد کر ترتیب کار آس رشید نازی، سیفی سوپوری تہ محمد احسن۔ زیر تبصر شمارس منتر چھ ژور مقالہ ”کمراز کی تڈ کر نگار (رشید نازی)، کمراز کی فارسی شاعر (سیفی سوپوری)، کمراز کی خوش نویس (طابا نازی)، کمراز کی ریٹو (طابا نازی تہ اختر انصاری)۔

خان (پچھواہ مقام) تہ عزیز ریوش (بدر گوٹ ٹنگرگ) اہم گو نماتھ چھ۔

وہ بار، یہ چھ اکھ تاریخی تقاضہ، تکیا زگہ جنگ تمدن زانہ خاطر چھ نمہ نکلو مشاہیر درشن دار آسان۔ تہنژ زندگی، تہند علمی تہ تمدنی وقار چھ اکھ تہنہ میراث، یس گنہ خلیہ چھ گل زندگی ہند آہ چھ ہاوان۔

زیر بحث جلدس منتر چھ کمراز کی علماء، مشائخ، لیلا گو تہ رئیس عنوانہ ژور مقالہ پیش آہتر کر۔ علمائین اندر چھ مولوی صدیق اللہ (حاجن)، مولانا انور شاہ (ورنو لولاب) تہ تنہا انصاری (دلہ) ژارنہ آہتر۔ یہ مقالہ چھ پروفیسر حاجتی سٹڈ لیکھ۔ مشائخن منتر چھ سید محمد رفیع، سید ہلال، سید حاجی مراد، سید حسین قتی، میر بابا حیدر مثل مثل، بابا پیام الدین ریشی، بابا بشکور الدین،

ثراب (ورمل)، سید صالح (ورمل)، ملا رحمان (گنڈ حسی بٹ)، تہ خواجہ حسی بٹ (گنڈ حسی بٹ) قابل تذکر۔ میر سید مصطفیٰ (ورمل) چھ دویمہ دورہ کر مرثی نگار۔ خواجہ قاسم تہ خواجہ باقر (گنڈ خواجہ قاسم)، غلام حسین میر (ہبگ ماگام)، خواجہ محمد دائم (نولری)، مرزا ابوالقاسم) پری ہاس پورہ) تہ ژورم آخری دورہ کر مرثی نگار چھ تنہا انصاری (دلہ)۔

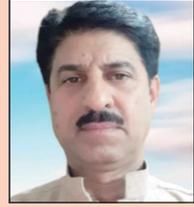
رحم سوپوری، لکس مائس (رکھ حاجن)، اسد پرے (حاجن) تہ محمد کھار (شاہ گنڈ) چھ کمراز کی صوفی شاعر۔ رزمیہ شاعرن منتر چھ وہاب پرے (حاجن)، امیر شاہ (کریری)، سید قبول (کریری)، سید مظفر (کریری)، پیر غلام محمد حنفی (سوپور) تہ مولوی علی شاہ (ہرل) ناو ہنسن لایق۔

1972ء پیلہ شہمائی کثیر اندر ادبی مرکز کمراز ناو اکھ ادبی تنظیم پروفیسر محی الدین حاجتی ہنژر خاہشہ تہ سربراہی منتر قائم آے کر، امہ وز آس۔ انجمن کمراز علاقہ کین جن جمائون ہنژر اکھ وفاقی تنظیم، پیلہ زن آتھ وفاقس ستر ورمل، کوپہ دور، ہند دور، ہنڈ پڑا رتہ گاندربل ضلعہ چہ تہ بہہ (۳۰) تنظیمہ وابستہ چھ۔ مرکز کہ قیامہ پتہ اکھ ڈری گزرتھ آو 1973ء فاصلہ تہ آوز ادبی مرکز کمرازس تحت گو ژہ کا شتر زبانی ہنژرتی باپتہ اکھ ساونیر اجراء ہن کر، تہ زن کمراز علاقہ کونتم مشاہیر ہائی لائٹ ہن کر، بیو ادب کین مختلف شعبن منتر کار ہائے نمایاں انجام و تھہ تاریخ و نوومت چھ۔

اتھو جذبلس تحت آو اکھ جلدیہ 1975ء منتر شائع کر، بیٹیکگ ناو ”مشاہیر کمراز“ تھاونہ آو ڈاکٹر رشید نازی، ڈاکٹر مشعل سلطانی پوری، نشاط انصاری تہ محی الدین گو ہر آے امہ کہ ایڈیٹوریل بورڈ کی ممبر ژارنہ تہ کنوینر پروفیسر محی الدین حاجتی۔ امہ شمار کس چھاپ کر نس منتر کو ر مسلم ایجوکیشنل ٹرسٹ سوپور کی سابق سربراہ تہ منتظم غلام رسول بچہ ہن ادبی مرکز کمرازس مالی امداد فرام۔

بیم مقالہ مشاہیر کمراز کس گو ڈیکس شمارس منتر شائل چھ، تم چھ مورخین کمراز (تحریر پروفیسر حاجتی)، کمراز کی لغت گو شاعر (تحریر ڈاکٹر رشید نازی)، کمراز کی مرثی گو شاعر (تحریر نشاط انصاری)، کمراز کی صوفی شاعر (تحریر محمد احسن) کمراز کی رزمیہ شاعر (تحریر منظور ہاشمی) تہ کمراز کی گنم شاعر (تحریر مشعل سلطانی پوری)۔ مورخن اندر چھ پنڈت کلہن (سکونت بڑگام)، حسن شاہ کھویہاڑی (سکونت گامرو)، وہاب پرے (سکونت حاجن) تہ محمد دین فوق (سکونت ہرہ شیوہ) شائل۔ لغت نگارن منتر چھ ولی اللہ متو (وہن گام بیروہ)، میر ثناء اللہ (کریری)، میر حسین واصف (کریری)، میر یوسف (کریری)، سید امیر شاہ (کریری)، وہاب پرے (حاجن)، مولوی صدیق اللہ (حاجن)، عبدالاحد نامد (گامرو)، عزیز اللہ حقانی (سوہ بگ) تہ قطب الدین (کاشخ پورہ) قابل ذکر۔

کمراز کو مرثی نگار و اندر بین ہند تڈ کر کر تہ چھ آہتر، تہ منتر چھ مرثی کال کہ گو ڈ دورہ کر سید

شہادت ہونی

ریڈ وول اوس تھکے روڈ تے بے ہنگم کزیکہ
لابان.....
”ڈوڈ ہتھ روپیہ..... ڈوڈ ہتھ روپیہ..... گرم
مال بابایا..... فارین مال بابایا..... صرف ڈوڈ ہتھ
روپیہ..... لوٹو..... لے لو..... چھاٹو.....
دیکھو..... مال دیکھو..... خالی ڈوڈ ہتھ روپیہ“
تے تے اندر پکے گبر گبر لکھ آس ریڈ منڈر موجود
مالس دؤنہ ووان تے پتہ پتہ کزیکہ یا ساپک کزیکہ دراز تے
بئیانہ تلاش کران۔

بے ووٹس تڈر جگر گرتھ دؤیمہ لہ ریڈ وائس
نش مگر بیہ لہ تے گوم شک ز اندر پکے کزیکہ
وتہ گتھ پھ زان تے مینے روگہ وچھان۔ بیہ لہ تے
دزاس بے ریڈ وائس نش تے سیو ڈے۔ اندر
احسان زان تے وائس ڈوڈ ہتھ ہینڈم۔ بیہ لہ تے ریڈ
وائس نش گھنٹ تے تپندس مالس دؤنہ ووتھ
کانہہ چیز پسند کرچ ہمت تھے، تیلہ کینا ز چھکھ
وقتے ضایہ کران۔ گزے کوئے چھکھ گزہان! مگر
اتی اوس بے خیال تے پدن تل نار الا و بؤ شولان ز
بیگ مچھم تھ وند کالس اندر تے اوک توش تے
ژھیدہ مو بئیان لہ گتھ ژانہ ہال گزہان تے دوس
مچھس بڑ کو گومٹ آسان۔ ہانڈم تے کانپ
نیوٹ مچھ گزہان تے چھکھ وئی نار کنگر ژھتھ تے
مچھس نہ واریا ہس کالس تھ ژلان۔ مینا ز خانہ
دارنی تھ تھہ ساتے سگن تھو سوا کو نظر وچھان
زے پچھ اندر و مچھس وٹھ گزہان۔

بوزوے تے از اوس بے امی خیالہ گزہان
از ہیمہ اہند خاطر گرم ہین بئیانہ بچگانہ، تاکہ
سے وپنی عذاب نے اپنڑ حالت و مچھتھ گزہان
چھتھ، تھہ نش لہ لہ حدس تام خلاصہ۔
نکو سٹد خیال ہتھ زان تے اندر اکھ تو ورو
زہتہ پاؤ گود۔ بے پھوڑ واپس تے اندر پکھس
سام ہینہ ورائی وائس ریڈ وائس نش۔ پزے
آس ریڈ پچھ قہم وار نرم گرم تے جان ز بئیانہ
دسیاب۔ بے لوگس سوڑے کینہہ مشر آتھ ریڈ
پچھ موجود مالس دؤنہ ووتھ تے پکے پتہ ساپک
بئیان وچھتھ۔ دؤیکو آکر خریدارن کور اتھ
سارے بئیان چھس ہنا ہیر یون تے مینان اتھن
مفر آسے اکھ جان ز بئیانہ ہن۔ وئے اوس بے
اتھ مہوے وچھان زے پچھ پتیس ہمسایہ سلم
صا بس گن نظر، بس کھو ورا پاسہ کس چھاپر

سایر بچ۔ بئیانہ ہند اتھ گزہانکی خیال کوزس بے
اندری مایوس تے وودا کزیکہ کو ستام وومید ہتھ
وائس بے دبار ریڈ وائس نش۔ تے پز تھ ریڈ
وائس آپر کیت ہیو گزہتھ.....
”سے ہساؤ چھاپو بئیانہ بچگانہ ہنا، وئی کینہہ
کال بڑ وئمہ..... سبز رنگ اوس تے بچو دار آس“

وائس نش مو ہتھ ہوان اوس۔ ہتھ شہ گوم پتھ
گن تے بڑ وئمہ بڑ وئمہ گن۔ شاید آس تے نش وئے
سے گن نظر بئیانہ یا شاید آسنس وچھمت تے۔
اگر وچھمت آسنس تیلہ کینا آسے امی سے متعلق
سوچت۔ سے پھٹت و سوا آس، بئیان پچھ مینانہ
اتھو منڈر سے وئی، زان تے کانہہ مینان اتھن لور

افسانہ وار پڑانہ وار

سہ ووتھ تو تاجلی سائے.....
”وچھ حض بیٹی آس، ہتھ ما آسہ دز اہو.....
صاف مال نیس چھاتا رنگان..... وچھ حض بسیار
مال بے موجود پھ“
بہ ووان ووان کور تھ بئیانہ ڈہیرس دبار تلک
پھتھ تے لوگ تھکے روڈ تے بے ہنگم کزیکہ وئے.....
”ہے ڈوڈ ہتھ روپیہ..... ولا بابا صرف ڈوڈ
ہتھ..... گرم مال بابایا..... فارین مال بابایا.....
لوٹو..... چھاٹو..... لے جاو..... صرف ڈوڈ ہتھ
روپیہ..... مال موکلی پتہ پھری“
تھ بئیانہ ماس تلک پچھ کور، بلا نمہ بئیانہ تے
درا پکھتھ ہیو تے تام پچھ سے تھ بئیانہ بچگانہ
گن نظر۔ پچھے آیم نہ، زان تے مینے پزاران
اوس۔

ژنڈ تڑ آو۔ بے دزاس شوڑد ہیو گزہتھ بڑ وئمہ
گن۔ اندری کینا اوس گدران تے زانہ مینوئے
پان۔
کینہہ کالا روڈ بے مقصد بازرس پھیران۔
شاید او ڈگھنا، یا ممکن تھ زید کالس تے ما آسہ ہے
گومٹ۔ سوچم سے پز واپس گزہتھ ریڈ وائس
نش سو بئیانہ ہن تھو۔ سلم صا بن آسہ خبر کزیکہ
پڈر ویت مت۔ مگر دن دؤنم ٹھہر کینہہ کالا۔
ممکن پچھ وئے ما آسہ سہ نزدیکھے گزہ جاہ۔ گرما
آہم تر، تھ انداز ہیکہ ہالگا و تھ ز کو ت وق آسہ
گومٹ۔ وونی گو وئے اوس سارے بازرس اکھ
چکر لگو ویت، بس بیہ تھ ہند تصدیق اوس ز
او ڈگھتھ ہر مینانہ آسہ ہے گومٹ۔

کینا او ڈگھتھ ہر مینانہ آسینا گومٹ۔ او ڈگھتھ
خیال ہتھ گودے وئے وئے پتہ پتہ تھ ہئے۔ خبر سو
بئیان آسینا زہو تھ۔ کانہہ ما آسہ مکی ہینہ ہو۔
کرواہ نرم گرم تے پچھ آس، بلکل آس نکو پتہ

”ابا..... اونی تھائے کزیکہ بئیان؟“
”آہو گزہا برا.....!“
سے ووائس نالہ مینہ ژھتھ تے کوزس لفافہ حوالہ
”آہا..... اصل بئیان..... بچو دار..... وونی لگہ
سے تے تے..... امی! امی! اونی! اونی! اونی! اونی! اونی!
سے.....“

ووان ووان کور تھ ماجہ آلو بے کچس مفر کامہ
کارس تڑ آو آس۔
کینہہ کال گزہتھ آسہ سو تہ.....
”تلہ ساہ وچھ ہا کزہ بئیانہ چھ مینان گزہ
جانس کزہ اونی ہو“
بہ ووان ووان رٹ تھ بئیان اتھن کتھ تے بچس
تھلہ تھلہ وچھتھ۔ تلہ پچھ بئیانہ نظر اوتھ وچھ تھہ
کینہہ کالا گاہے پچوس گن تے بعضے گن۔ نظر
رلا وئے کس تے نظر ژھتھ کس اتھ مرحلس دوران
باسیو وئے تپندس مچھس پچھ اکھ رنگ یون تے
اکھ رنگ گزہان۔ سے پز تھس ہنا وول ملول
ہیو گزہتھ.....!

”کینا ہسا آینی ناپندہ؟“
مینا کتھ بوزے وئے تھہ سو گتھ کس آ کس
کولس گن دا رتھ تے دزایہ کینہہ وئے نہ ورائی
نہر۔ سے گو وچھوس زان تے تھڑ خوش طنوک تہر
لاوتھ سے گوش گزہا کور.....“ وونی اوس مینان
چکر کھائس کزہ پزانہ واپرے موٹو ویت“

